Ч. 49. Чернівцї, субота дня 3. (15.) червня 1895. Рочник XI.

Передплата
на „Буковину“ разом з ілюстр. додатком „Недїля“ виносить:
на цїлий рік 10 зр. — кр.
„ чверть року 2 „ 50 „
„ місячно — „ 85 „
для заграницї 15 рублїв або 24 франків.
Поодинокі числа по 6 кр. в бюрі ґазет Л. Горовіца в Чернівцях, ул. головна ч. 17.

БУКОВИНА

ВИХОДИТЬ:
у вівторок, четвер, суботу і недїлю.

Редакция і Адмінїстрация „Буковини“ находить ся в Чернівцях (ул. Петровича ч. 2), куда всї дописи адресувати належить. — Бюро редакциї отворене щодня від 8. рано до 8. вечером.

Переображенє народовства.

(Статя надіслана зі Львова).

Коли роздивимось між нашими партиями, побачимо з здивованєм, які хиткі у нас ріжницї в поглядах „партийних“. Дуже богато тратить ся у нас слів і часу, коли тілько заведе ся річ про точки „основні“, „проґрамові“ — даремні тут, тілько рази вже повторювані проби та заходи, „щоб порозумітись“. На дїлї однакож, коли розійде ся про якусь справу подрібну, однаково — чи дотикає она прав народа, загалу, чи яку справу личну, та коли притім почує ся дїйстна, конечна потреба порозуміня — всї ті „ріжницї“ дивно малїють: один відозве ся різше, другий не так різко, третий змовчить, але справжньої ріжницї в поглядах додивитись тяжко. Хтож з нас не рад би, і то зовсїм щиро, добра народови, хто не бажав би запорученя наших прав національних?

Здавало-б ся супротив сего, що партийні „ріжницї“ повинні би забирати у нас найменьше часу, противно-позитивна праця — найбільше. Хто-ж в силї зборонити нам — скажу навіть: чи ту, чи на Українї — порозуміватись особисто, обдумувати спільні заходи, студіювати подрібно економічні питаня, впливати на окруженє, основувати читальнї, спілки, товариства? Чи може кому охочому відмовити яка небудь руска редакция місця для поважної студиї? Чи може загальна симпатия, навіть противників, не супроводила тих, що вміли і хотїли упімнутись хоч би о 1 кр. народного гроша, хочби о одну руску букву? Чи може таке мале і вузке у нас поле працї для народу і народности? Чи може не зміг би кождий, і то без виїмки кождий, при щирій воли знайти для себе особисто аж надто місця на сїм поли, зовсїм а зовсїм навіть не наражаючи себе — а противно: зискуючи у своїх і у чужих поважанє? А може люди у нас такі вже лихі, не вживні, завзяті, що з ними годї що вдїяти? Ми думаємо, що не то вже ширша публика, між котрою по нашій думцї знаходять ся прямо неоцїнені, щирі і спосібні сили — але що й т. зв. визначні люди у нас не такі знов лихі, і не завзяті. Ми-ж знаємо — щоб не далеко шукати, — що у нас до наших послів, без ріжницї їх „полїтичного“ становиска і без всякого огляду на се, до якого хто себе числить „курсу“, удають ся без найменьшої запинки всї, хто потребує їх помочи. І коли розмовитись людяно, як люди з людьми, то й нїхто в чистій справі не відмовить помочи, а вже певно — не погнїває ся, не то щоб шкодив. Певно є люди близші і дальші, всїм догодити або помочи годї, але поза тим радо кождий другому подасть руку. Удають же ся люди в потребі до чужих, ба до ворогів. У нас крайне завзятє панує лише тодї, коли іде о теориї, ну — або в особистих дїлах. — Чому-ж помимо того так мало робить ся, чому так пиняво іде робота?

На се дасть нам може відповідь, хоть в части, один уступ з листу покійного Волод. Барвіньского, поміщений недавно в „Правдї“, а може як раз меньше як другі замічений. Читаємо там: „Коли хочемо не тілько нашу партию, але цїлу Русь галицку вибавити від загину, то... до того треба орґану, котрий би старанно поминав всяку навіть згадку о сторонництвах і посьвятив ся виключно ступневому поясненю полїтичної програми Русинів“ — і посьвятив ся поважним, основним студиям над поодинокими точками сеї проґрами, додали-б ми. Написав ті слова — тому вісїмнайцять лїт!! — чоловік, що дїлом доказав і показав, як належить робити, щоб зібрати около народного дїла так умілих співробітників, як і широкі верстви патріотичної суспільности. „Поминати навіть згадку о сторонництвах“ — а за те працювати позитивно! А у нас по 18-и лїтах до чого дійшло? Нїчо, або ледви-що робить ся, а говорить ся все лише про сторонництва. А сторонництв тих — сто, що раз нові видумують ся, трохи не кождий думає лиш над тим, чи й він не осібне яке сторонництво, а робота? Нехай другі роблять! — Ми провідники, ми мусимо дожидати відповідної хвилї, а покищо — критикуймо хиби! А яка критика наша? Чи она позитивна, чи вказує она хиби, шукає і показує дорогу? Сего она не робить, за те балакає, або — чіпляє ся осіб. У сеї критики всему хтось винен; винна ся або друга особа, тілько не винен сей, що лише судить других і балакає, а сам нераз і пальцем не кивне. Проводир „накликує і жде“ а непроводир? — сей знов складає вину на якогось звичайно особисто єму чомусь-то немилого „проводиря“ і каже: що-ж я один можу? проводирі відповідають! а не можуть порадити — по що йдуть проводити?“ Романчук—зрадник; ба за хвилину вже Романчук добрий, бо треба, щоб Барвіньский був зрадник; за хвилину вже і Барвіньский не такий зовсїм лихий, але — той Вахнянин, той Вахнянин! А той, що се говорить, і на хвилю не подумає, що коли-б кождий, що повинен, станув за себе, то нї Романчук, нї Барвіньский, нї Вахнянин — самі про себе — нїчого-б не могли пошкодити, хоч би у них і найгірша була воля.

Кого-ж винити за сей стан? Винити — годї, а можна поглядати причини лиха. Бо й се ввійшло тепер в моду: ломити руки, завертати очи і т. п., тілько не подивитись на річ спокійно і холодно.

Поглядаймо трохи в історії нашої полїтики. Коли ми дістались під Австрию, були у нас от які насущні інтереси: подвигненє і просьвіта інтелїґенциї (головно духовеньства) і селян та міщан. Одинокою орґанізациєю, що нас всїх лучила, була церков. Се дало провід в руки духовеньству. Який же був клир висший? Були між ним люди великої волї і працї, що робили — по свому, але робили, от як Гарасевич. Але були всякі: нїхто не буде вважати еп. Біляньского, або хоч би митр. Ангеловича, або кард. Левіцкого за цїлком бездоганних руских патріотів. Давало нам їх правительство, давало кого хотїло. А помимо того видимо від перших хвилин нашої приналежности до Австриї — аж доси, на цїлій лїниї завзяту горячу боротьбу цїлого нашого загалу о осьвіту і права, боротьбу зовсїм а зовсїм небезуспішну. Поправила ся доля духовеньства — але доля духовеньства була єго осібною справою; та хто-ж то дбав про права народу? Хто боровсь о народні школи, до кого удававсь о раду покривджений підданий, хто заводив брацтва тверезости, брацкі каси, читальнї і т. п.? Чи може визначились ту лише одиницї? Нї, хоть деякі замітнїйші одиницї були, то все таки анї такі дуже знов замітні они не були, і робили часто „по свому“, анї богато таких одиниць не було. Робив загал, той сам загал, що на него — не рефлектуючи нї одробини на „сторонництва“ — відкликав ся Волод. Барвіньский, той загал, що майже без заохоти, однодушно, грішми, зложив ся для него на величавий памятник.

А чому сей загал робив, робив деколи і за проводом, а найчастїйше без такого проводу, кождий за себе? Робив загал — бо розходилось не о слова, не о теориї, не о сторонництва, а — о на-

K.K. ZEITUNGS-STEMPEL

сущні потреби народу. Чи-ж може тепер таких насущних потреб не стало? чи може — вдармось в груди — поля для праці за мало?

Дарма кого небудь винити або оправдувати особисто. Але се остає таки правдою: щось у нас тепер попсувалось. Подивім ся де небудь: де загал може сам про себе що зробити — се робить ся і дальше, мимо всїх нарікань на „проводирів“ і „зрадників“. А коли що рве ся або застоює ся, такого, що вже було гарно почате, то знак тому, що або не стало того що робив, або хтось робить не так як треба, або — одно й друге.

Ріжно можна думати про наших давних „старших“, але се треба ясно сказати: они були робітні, сьвідомі річи і — не платні. Є і тепер такі „старші“, та хто на їх чолї? Консисториї відсунулись, лиш ту і там найдуть ся ще в консисториях недобитки давних „старих“, та як раз між ними робітних майже на лїк нема. Радикали люди все таки сьвіжі, хоть одно або друге зачинають може не з того кінця, що треба, все-ж таки роблять, а що не роблять всего так як треба, то причина таки не в них, а глубше. А народовці? До них повинні-б ми мати таки найбільше претенсиї! Що зробили они за послїдних кільканайцять лїт? Де спадщина тота, що они єї переймили по 60-их і 70-их роках і як она виглядає?

(Дальше буде).

Вісти з Росиї

(Заснованє российского товариства діячів друкарского діла. — Горілчаний монополь. — Селяньскі попечителї тверезости. — Як українські хлїбороби приваблюють робітників. — З'їзд в Харкові в справі потреб хлїборобства. — Селяньска-економічна вистава в Курску. — Акціонерне товариство пароплавне в Петербурзї. — Питанє про роскольників. — Заходи до побільшеня громадских криниць та колодязїв. — Обезпечуванє худоби. — Канал і пристань у Херсонї.)

Допись „Буковини“.

Найсимпатичнїйшим фактом сучасного житя в Росиї треба признати заснованє российского товариства діячів друкарского діла. Щонайменьше звістки, які до нас доходять, не можуть не тїшити й нас, Українців. Проєкт діяльности товариства, що ставить на метї не тілько полегшенє механїчної видавничої діяльности а й полегшенє обставин, які перешкаджають розвоєви лїтератури взагалї, не може відживити надїй, що й на нашу долю щось спаде. Проєкт діяльности товариства ухвалено на зібраню друкарів, видавців, книгарів і и. Товариство, як знати з проєкту, буде студиювати друкарске діло в Росиї, поясняти єго потреби, які викликає сучасне становище та шукати, чим задовольнити їх; буде старати ся злучити в одну звязь діячів в друкарских справах на підставі загальної користи, розвивати технїку друкарску, робити вистави друкарских праць, утворити музей друкарский, розписувати конкурси на найкрасші твори лїтератури (виключно твори для народу), видавати найкрасші з них своїм коштом, заснувати бюро лїтератів, щоб полегшити зносини їх між собою і т п. Найбільше, що нас тїшить, то те, що товариство бере на себе обовязок дбати перед урядом о полегшенє цензурних законів. Також обовязує ся підтримувати все, що боронить авторску власність (лїтературну, штукарску і музичну) і материяльні здобутки (заробітки) періодичних видань. Коли-б тілько сї заробітки не стали виключно метою товариства, більшість членів котрого є видавцї та книгарі.

Друга важка подія в Росиї така, що 15. мая уряд оповістив потверджену царем 2 мая ухвалу российскої ради державної про потребу державного горілчаного монополю, а разом з тим і речинцї єго заведеня. Монополь буде заведений не в дразу, а в трех речинцях. Найперше 1896 року — се щастє впаде на Бесарабщину, Волинщину, Катеринославщину, Київщину, Подїле, Таврию, Херсонщину і Чернигівщину. Дня 1. липня 1897. року зазнають такого щастя ґубернії: Воленьска, Витебска, Гродненьска, Ковеньска, Миньска і Могилївска. Найпізнїйше (1. липня 1898.) зазнає корнстий монополю Царство польске.

Мабуть горілчаний монополь дасть мало доходу казнї, бо надумали ся брати 5% з користи, яку дають покладені до банків та міняльних лавок гроші. Треба завважити, що законом 1885. року такі податки скасовано. З 1. липня сего року їх знов брати-муть. Причин до нового розпорядку не оповіщено.

Цікаво, що поруч з думкою про потребу державного монополю горілчаного йде думка про потребу заведеня селяньских попечительств тверезости. Попечительства ті велено заснувати з найповажнїйших громадян. Попечителї повинні дати народови користнїйші гульбища (забави), нїж які можливі коло шинку, та відвабить людий від шинку. Програми діяльности попечителїв не утворено, через що се „попеченіе“ цїлком мусить залежати від охоти, хисту до праці і моральности попечителїв. Таке становище було-б надзвичайно гарним, як би по селах були такі моральні, ідейно осьвічені робітники, але-ж з власного досьвіду ми доводимо, що довго чекати мемо того часу, коли наші села мати муть таких репрезентантів!

Що-ж будуть робити попечительства? Що їх заведуть, то се факт, бо на се є приказ, але що они будуть робити? Відомо що: будуть відваблювати людий від шинків. Та як? Ми знаємо, що по декотрих селах деяким діячам удало ся скасувати шинки. Однак скасованє шинків не здержало людий від горівки. Люди їздили на горівку до других сїл і пили так само, як і за тих часів, коли мали свій шинок. Не чіпаючи справи, о скілько практично і користно нищити шинки по селах, скажемо, що люди, коли шинки були вольні, могли бороти ся хоч не з піяньством, то з шинком. Що-ж тепер робити муть хоч би й ті самі попечителї, коли шинок осьвячено царским іменем, коли в шинку засяде „чиновник“, начальство? Повстати — то значить противити ся властям, а хто противить ся властям, той противить ся божому повелїню... Що-ж тут робити? Остаєть ся тілько просьвічати нарід. Але не помилимось, коли скажемо, що осьвіта народа є тако-ж неможлива річ, як і борба з царским шинком.

Доказом сього є обскурні листи нашого мінїстра осьвіти до неменьше високого діяча осьвіти, попечителя учебного округа, в котрих він вимагає, щоби слїдити діяльність осьвічених людий, що йдуть в народ учителями, писарями і т п. і розворушують єго самосьвідомість. Мінїстер осьвіти вважає се за вельми шкодливу річ. (О тім була мова в ч. 20. і 21. „Буковини“).

Отже тепер побачимо, що зроблять сїльскі попечителї. В таких обставинах, як теперішні, попечителї можуть хиба тілько упорядковати minimum та maximum чарок для кождого селянина, сидїти в шинку, глядїти, щоб люди не пили більше, учити людий „розумно пить“ та хвалити державний монополь і иньші „разумние мери прекращенія пянства“. —

Нашим закордонним братям не відомо мабуть, яких принад уживають наші українські хлїбороби, щоб зібрати на своїх нивах більш робітників та робітниць. Щоб познаємити з сим, наводимо приклади з Харківщини. Треба зазначити, що опріч відомого способу приманювати, опріч мужиків тепер починають подекуди з нашими селянами поводити ся так, як н. пр. поводили ся Іспанцї з червоними Американьцями за часів Колюмба. Тодї скло (намисто і т. п.) міняли на золото, а тепер наші хлїбороби міняють скло або яку иньшу дурницю на працю. Опріч щоденної плати (а она така мала, що й на харч не вистарчить— 20 коп. денно) дають подекуди хусточки (певне варті 2,-3. копійки) сережки, шматочки мила і т. п. Нарід буває на роботї, але годї казати, щоб єго принаджували нїкчемні подарунки. Певнїйше що йде, бо з двох лих, голоду й кровавої працї, вибирає меньше. В ґазетах российских тепер можна стрінути докори тим, що наймають музики для робітників, котрі добре наробившись на роботї ще більше томлять ся танцюючи.

Нам здасть ся, що не меньше треба ганити тих, що опріч плати дають нїкчемні подарунки котрі служать доказом того, що самі господарі розуміють, як они нїкчемно платять робітникам. Нам здаєть ся, що й господарям і людям було-б красше, як би такі подарунки переведено на гроші і побільшено щоденну плату. Замість нїкчемної хустки чоловік мав би три копійки, які в єго господарстві сучаснім суть капіталом, а господарі не дурили-б самі себе тим, що они „благодетелї“ народа.

На Тройцю в Харкові ярмарок і зібранє репрезентанів ґубернії. Зібранє має рішити питаня, які поставило мінїстерство землеробства земствам. Питаня дотикають ся потреб хлїборобства і мір їх задовольненя. На зібраню мають піднятп питанє про заснованє мійского орґану мінїстерства хлїборобства. — Недавно відбув ся з'їзд всїх земців Харківщини, на котрім між иньшим говорено про способи, як піднятп хлїборобство. Се питанє буде піднесене й на з'їздї в Харкові на Тройцю. Цікаво, що урадять.

Дня 14. мая в Курску відкрито селяньско-економічну виставу. Відкривали виставу як звичайно молебнем, на котрім була мійска адмінїстрация. Річи вистави містять ся на двох дворах. На першім розкладено кустарні товари та цукор заводу Терещенка. Цукор має ріжнородну форму. На другім дворі містить ся товар та птиця.

В Петербурзї заснованоакціонерне товариство пароплавне. Товариство має в своїх руках 5 міл. карбованців. Свої операциї розпічне на Чорнім мори, де мусить конкурувати з российским товариством пароплавів та комерциї.

Повітовий харківский з'їзд має розвязати доволї важне питанє: чи має право сїльский сход обкладати роскольників податками на будову і потреби православних церков. Се питанє вийшло з поданя роскольників (старовір) на те, що щорічно сход бере з них податків по 30 коп. на будову нової церкви у селї, а сего року, як кажуть старовіри, сход ухвалив власне тілько для роскольників подушне майже в двоє, і тепер старовіри просять зняти з них сї податки, мотивуючи тим, що по „своєй вѣрѣ“ они не будуть ходити у нову церкву, як не ходили й у стару. Сю вістку подав „Южний Край“, але не назвав села і не сказав, з чиєї ініциятиви беруть сї податки: попа, самої громади чи урядників? А добре було-б се знати.

Лїкарский видїл харківского ґубернского правленія звернув ся до повітових земских управ з таким внесенем: „Хоч тепер холера й зупинилась по цїлій державі, окрім двох ґуберній — подольскої та волиньскої, а все-ж таки з досьвіду попередних часів знаємо, що ся пошесть може знов з'явитись і більше-менше сильно розвинутись, коли занедбати потрібний догляд. Вважаючи на се, що пити і уживати в господарстві чисту і цїлком хорошу воду є один з головних засобів боротьби з пошестю, лїкарский видїл просить звернути увагу земских повітових управ на такі річи: а) низькі зруби цабрян при керницях піднятп висше, щоб не пустити дощевої води з ріжним сьмітєм у колодязї б) завчасу вичистити колодязї; в) догляда; за чистотою довкола їх, а длятого жолобити для водопою відсунути від цабрин, г) колодязї зпкаламутною водою та з водою, що не гаразд ахне та недобра на смак, засипати а натомісць викопати нові“. По селах, що мають достатки, думають збудувати абісиньскі колодязї так, щоб кождий коштував 300 до 500 карбованців, бо з них іде дуже добра вода.

Полтавска земска управа завела від місяця мая с. р. устав обопільної забезпеки житя коний та рогатого скоту й овець по Полтавщинї. Устав сей ще в р. 1891-ім затвердив мінїстер внутрішних справ.

Херсоньске ґубернске земство знов вдалось до Міністра внутрішних справ, щоб на кошти казни прокопати морский канал та заснувати у Херсоні пристань. Се було-б правдивою запомогою наддніпряньским господарям, котрі мусять продавати свій хліб „ґешефтмахерам“ і всю користь з сего торгу віддавати їм. Херсоньске земство обіцяє казні платити за таку вигоду по 2 копійки з пуда, який їхати-ме сим каналом. Окрім того просить земство, щоб ті півкопійки, які забирає Адес (Одесса) з приднїпряньского зерна на своїм ринку, повертати на Херсон, до того часу, поки у Херсоні не буде своєї пристані, щоб за сї гроші поліпшати для суден горла Дніпра.

Справи парляментарні.

(Від дописувателя „Буковини“:

Відень, 11. червня 1895.

Вчера відбув повний комітет для реформи виборчої трете своє засїданє. Продовжалась загальна росправа над проектом до новелї виборчої, в котрій взяло участь 5 членів комітету і міністер Бакегем. З лїберальної лївиці говорив лиш нос. Бер, з Поляків ґр. Пінїньский, прочі бесїдники були з клюбу Гогенварта, іменно бар. Діпавлї, Клюн (Словінець) і кн. Шварценберґ. Всї бесїдники були за тим, щоб еляборат субкомітету зробити предметом специяльної дискусиї. В подрібні виводи бесїдників годї входити, але тяжко не згадати про провідні мисли, висказані представителями поодиноких сторонництв.

Пос, Бер уважає, що предложена реформа єсть лиш актом переходовим. Новеля виборча може вистати на якийс час, але відтак прийде і в Долитавщинї до загальних безпосередних виборів. Бер не годить ся — як і вся лївиця нїмецка до тепер — на який-небудь подїл пятої куриї. Не годить ся він дальше нї на проектований вибір одного посла з куриї робітничої з кількох країв коронних, нї на число 13 послів з сеї куриї. Пос. Пінїньский заявляє в імени кола польского, що польска делеґация Галичини приймає еляборат субкомітету яко субстрат до специяльної дискусиї, але застерігає собі ставляне поправок в часї розправ. Поправки ті будуть зроблені в напрямі береженя автономій країв коронних. Він противить ся проте складаню кількох країв в один округ виборчий, не хоче мірити всї краї одною мірою, бажає увзглядненя питоменностий країв а не хоче надмірного помноженя мандатів посольских.

Три прочі бесїдники з клюбу ґр. Гогенварта заняли на диво дуже різнородне становиско що-до проекту виборчого. Бар. Діпавлї зробив приняте реформи зависимим від рішеня питаня, чи дотеперішні пятиреньскові виборцї полишать ся в давнїйших куриях (міскій і селяньскій) хоч по переведеню реформи податкової будуть платити низший податок, чи нї? Він рад би берегти цїлости прав середного стану горожан долитавских за всяку цїну і стоїть безусловно при подїлї пятої куриї на два відділи. Він боїть ся деморалїзациї стану селяньского через робітників. Єму милїйша була проектована ґр. Таффим реформа чим теперішна, позаяк Таффе не давав робітникам окремої куриї, а лучив їх з прочими елементами горожаньскими, сильнїйшими від елементу робітничого, так що робітники не коньче були би посїдали своїх окремих послів. Мимо того не хоче бар. Діпавлї спиняти проектовану реформу і возьме дальше участь в нарадах. Пос. Клюн дивним способом одушевив ся проектом виборчим ґр. Гогенварта. Він бажав би дрібних податників влучити в дотеперішні куриї міску і селяньску, побільшити в наслїдок того число мандатів в згаданих куриях, а побіч того утворити окрему курию робітничу. Кн. Шварценберґ говорив найбільше рішучо і найяснїйше. Він станув на становиску еляборату субкомітету і заявив, що сторонництво єго (майже цїлий клюб Гогенварта) піддержить сей еляборат. Він чудує ся, що ґр, Кінбурґ виступив в імени лївиці против подїлу пятої куриї в виду факту, що три члени лївиці в субкомітетї були за таким подїлом. Здає ся, що лївиця виступила тепер за одноцїльностию пятої куриї лиш в наслїдок тероризму лїберального дневникарства віденьского. Еляборат субкомітету посередничить межи бажанями всїх сторонництв і длятого треба єго приняти, не змінюючи дїла в принципах а зміняючи єго лиш в дрібнїйших неесенціональних річах.

Нинї увійшла вже на порядок дневний комісиї буджетової справа цїлейска. Референт операту середних шкіл, пос. Бер, вніс (в імени лївиці), щоби позицию на заснованє словіньскої низшої ґімназиї в Цїлеї (15.000 зр) вичеркнути з буджету. Дискусия почалась. Розуміє ся, що Нїмцї будуть противні цїлейскій ґімназиї. Доси говорив против неї пос. Гальбіх, за нею дуже рішучо ческий посол Герольд.

По Гальвіху і Герольдї говорили в буджетовій комісиї за цїлейскою словіньскою ґімназиєю Клюн (Словінець), против посли нїмецкі з Шлезка Газе і Менґер. В дтак забрав голос міністер Мадейский і — як сповістив я вас телеґрамою — заявив ся рішучо за відкритєм словіньскої утраквістичної ґімназиї низшої в Цїлеї. Арґументи Мадейского були річеві і переконуючі. Говорив з великим спокоєм і достоїньством, але і дуже катеґорично, без всяких резерв. Основа річи була більше-меньше така: Заснованя утраквістичної низшої ґімназиї в Цїлеї єсть чисто культурною потребою для Словінцїв стирийских. Дїти словіньскі не були давнїйше в силї вступати до ґімназиї нїмецкої з причини незнаня мови нїмецкої. Старанось зразу усунути ту перешкоду через заснованє кляс приготовляючих. Се не виставало. Тож в 1887-ім роцї міністерство просьвіти (бар Ґавч) рішило на жаданє Словінцїв завести для проби утраквістичні кляси при ґімназиї нїмецкій в Марбурґу, а прирекло те саме зробити і в Цїлеї, наколи утраквизм покаже ся практичним. Утраквизм показав ся практичним мимо того, що рада шкільна красва в Градци боялась, що школярі з утраквістичної кляси не будуть добре володїти язиком нїмецким і що число учеників в висших клясах низшої ґімназиї буде недостаточне, задля того не буде мож учеників дїлити на дві кляси паралельні і мимо того, що рада шкільна боялась, щоби межи учениками різної народности не витворив ся більший антаґонїзм. Провірено, що всї ті обави були неосновні, бо молодїж словіньска володїє в V. клясї добре язиком нїмецким, а в латиньскім язицї єсть навіть вправнїйша чим молодїж з паралельок нїмецких. Сойм стирийский вправдї ухвалив торік спротивитись заснованю утраквістичної ґімназиї в Цїлеї, але ухвала ся запала в неприсутности послів словіньских. При обнятю теки міністерства просьвіти — сказав Мадейский — прирік я в краях о мішанім населеню заводити інституциї наукові для меньшостий національних всюди там, де сойм сего зажадає або де посли обох народностий в радї державній забажають такої інституциї. На сїм становиску стою я й нинї, але я додав тогдї, що правительство приступить до заснованя якоїсь наукової інституциї і против волї більшостий національних, наколи набере пересьвідченя, що жаданє меньшости національної оправдане. В тім случаю жаданє Словінцїв єсть вповни оправдане, а правительство не може рефлектувати на veto, положене більшостию нїмецкою сойму стирийского против ґімназиї в Цїлеї. Правительство не може допустити до вязаня собі рук через сойми. Цїлея не втратить в наслїдок того свого характеру нїмецкого. Нїмцям правительство ґімназиї не бере, а лиш дає таку інституцию Словінцям, щоб відповісти культурним їх потребам.

Рішуче заявленє міністра Мадейского зробило велике вражінє на Нїмцїв. По єго річи виступив сейчас Барайтер (нїмецкий націонал) і заявив, що єго сторонництво (17 членів) буде голосувати против позициї в буджетї, що відмовить взагалї правительству буджет на 1896-ий рік та що витягне всї консеквенциї з того факту. Барайтер завізвав і цїлу лївицю лїберальну до виступленя з коалїциї, позаяк таке поступованя правительства єсть ударом в лице для цїлого народу нїмецкого, вороже і обчислене на знищенє нїмецтва в Австриї?!

На тім перервано засїданє. Лївиця збирає ся нинї на нараду. Она хоче дати Пленерови вотум недовірія за те, що він зсолїдаризував ся в тій справі з цїлим кабінетом. В кульоарах говорять голосно о кризї, т. є. о виступленю лїбералїв нїмецких з коалїциї. Як розвяжесь те питанє, не хочемо пересуджовати, хоч насуває ся мимохіть пословиця: parturiunt montes, nascitur rudiculus mus. Лївиця нїмецка, нидїюча з дня на день, буде мусїла добре призадуматись чи лучше продовжати свою ексистенцию в коалїциї, чи упасти зовсїм, виступивши з союза? Голосованя над позициєю цїлейскою ще не було в комісиї буджетовій. Слїдуюче засїданє відбудесь мабуть аж в суботу.

Попри справу цїлейску виринула і справа ґімназиї в Чернівцях. Підніс єї посол Лупул. Він вніс іменно резолюцию до правительства такої основи: Зазиває ся правительство, щоб оно з слїдуючим шкільним роком при намірєнім відкритю другої ґімназиї нїмецкої в Чернівцях заснувало паралельні кляси рускі і румуньскі або при новій ґімназиї або при доси істнуючій. Пос. Лупул не противить ся заснованю руских паралельок, але бажає і увзглядненя потреб народу румуньского. Референт Бер, заінтерпельований приватно пос. Вахнянином, длячого він в рефератї своїм не підніс потреби заснованя рускої ґімназиї в Чернівцях, відповів, що він про таке бажанє Русинів зовсїм не знав. Руский клюб послів ради державної не мав свого заступника в комісиї буджетовій, а пос. Романчук належачий до сеї комісиї, не порозумів ся видко в тім дїлї з референтом, послом Бером. Клюб руский на занедбав мимо того сеї пекучої справи. Він підніс єї безпосередно в міністерстві просьвіти і одержав запорученє, що з слїдуючим роком шкільним правительство відкриє в Чернівцях рускі кляси паралельні, а кошта покриє в дорозї адміністрацийній.

Відповідаючи на поодинокі річи послів в комісиї буджетовій, сказав міністер Мадейский в одвіт Лупулови на єго резолюцию о заснованю в Червівцях паралельних кляс румуньских побіч руских, що годї ті дві річи стягати в одно. Він приймає ту резолюцию до відомости і почнить відповідні кроки до єї полагодженя. Як звістно, то справа заснованя другої ґімназиї нїмецкої в Чернівцях з паралельними клясами рускими вже підготовлена в деяких стадиях, коли відкритє паралельок румуньских єсть новим поступлятом. Рівночасне лагодженє обох справ могло би спинити першу справу, а того чейже пос. Лупул не бажав. Румуни посїдають вже одну низшу ґімназию в Сучаві, то і можуть бути крихту терпеливі. Мін. Мадейский прирік також управильнити фонд релїґійний Буковини і готов буде дати субвенцию товариству румуньских жінок, заснованому для образованя дївчат (і мабуть румуньщеня дїтий руских), наколи президент краю підопре ту петицию.

Чи не належало би руским жінкам в Чернівцях постаратись о подібне товариство для образованя руского жіноцтва?

Відрадну вість для суплентів ґімназияльних можу вам подати. З 2.800.000 зр., призначених на запомогу низших урядників в Долитавщинї, одержать і суплєнти ґімназияльні так званий додаток субзистенцийний. Крім того поставив референт для шкіл середних в буджетовій комісиї, пос. Бер, резолюцию, щоби міністер просьвіти з згаданих мілїонів зажадав постійну суму для буджету шкільного на сталу запомогу для суплєнтів і на слїдуючі роки. Суплєнт мав би на будуче замість дотеперішних 600 зр. річної плати побирати повних 700 зр. Крім того предложив пос. Бер другу резолюцию, зазиваючи правительство, щоб при ґімназиях, де рік, річно заходить потреба відкривати кляси паралельні, системізовано 40 нових посад учительских. Правительство хоче системізувати лиш 20 посад при ґімназиях, а 4 при школах реальних.

Дрібні вісти.

Чернівцї, дня 14. червня 1895 р.

Іменованя. Ц. к. гал. намістництво іменувало інжинера в Тернополи Теоф. Дунаєвича комісарем для надзору парових кітлів в повітї збаражскім.

Вступні іспити до кляси 1-ої і до кляси приготовляючої на 1896-ий рік шкільний відбудуть ся в рускій ґімназиї в Перемишли дня 15. і 16. липня сего року перед ферями, а 1, 2, (евентуально і) 3-го вересня с. р. по ферях. Родичі і опікуни зголять зголосити ся лично в Дирекциї ґімназияльній день перед іспитом і предложити метрику дитини (без сего зголошенє безуспішне) і евентуально сьвідоцтво шкільне та сьвідоцтво щепленої віспи.

Пос. Барвіньский був в понедїлок на авдиєнциї у Є. В. Цїсаря, котрий висказав своє вдоволенє, що пан Б-ий працює в Радї шкільн. над справами шкільними. На запитаня Є. Величества подав п. Б-ий, що Рада шк. кр. займає ся тепер орґанїзациєю 5- і 6- клясових шкіл, курсів рільничих і 5-кл. шкіл видїлових. Є. Величество висказав ся з признанєм що Рада шк. кр. богато зробила для подвигненя народ. шкільництва і замітив, що й число ґімназий збільшуєсь та що з перемиских паралельок руских буде отворена окрема ґімназия. Відтак запитав п. Б-го про рускі паралельки в Коломиї. П. Б-ий відповів, що з слїд. роком буде в Коломиї 4 кляси рускі а Є. Величество замітив, що буде там потреба окремого будинку. П. Б-ий відповів, що Рада шк. кр. задумує поставити потрібний будинок для рускої ґімназиї в Коломиї побіч істнуючої там ґімназиї.

Товариство учителїв і учительок черновецкого повіта сїльского вступило на сей рік в члени краєвого товариства учителїв.

Іспит зрілости в ярославскій ґімназиї відбув ся від дня 31. мая до 8. с. м. під проводом краєвого інспектора п. Дворского. До іспиту зголосило ся 21 учеників публичних і 11 екстерністів, Іспит зложило 23 учеників публичних і екстерністів, по ферях повволено поправити іспит двом ученикам і одному екстерністі, репробовано на рік двох учеників, а на необмежений час 4 екстерністів.

Іспит кваліфікацийний для шкіл народних і видїлових здали в маю с. р. 5 учителїв і 10 учительок. Окрім того здавали доповняючий іспит 6 учительок і 2 учителї. З рускої мови здавали іспит пп. Софія Млодницка, Катарина Чертежків, Йоанна Штокера, Софія Оробко і пп. Іван Брага та Ксенофон Данчу.

На посаду греко-кат. катихита при низшій ґімназиї в Бучачи розписує ц. к. гал. краєва Рада шкільна конкурс з речинцем до 2. липня с. р. Платня виносить 525 зр. з приписаним активальним додатком.

Новини з Росиї. Ніженьский крамар Кириленко, що помер при кінци марця сего року, як каже „Новое Время,“ записав на заснованє у Ніжинї народної бібліотеки та читальнї его імени 14.000 карбованцїв.

„Южний край“ і „Москов. Вѣдомости“ невдоволені з іменованя Ґолуховского міністром заграничних справ. Наведені ґазети плачуть, що тепер пірвуть ся добрі звязки Австриї і особливо Галичини з Росиєю і що Русинів повернуть тепер уже певно на Поляків. Сї гадки оперто тілько на поводженю попередних міністрів Поляків. Розуміє ся, сї крокодилячі сльози нас не зворушують.

За Брестом, Волковиським, Кобриним, Ружанами і иньшими місцевостями пішов димом Гродно та Васильків біля Білостока. В Гроднї бідолахи-погорільцї не мають ніякого пристановища. Погоріли найбіднїйші. У Василькові лишило ся цїлими тілько кілько десятків хат. Людий згоріло там 20 душ! Окрім того в бресткому, слонимскому і пружаньскому повітах згоріло богато сел. На Поморю згоріло 500 десятин молодого лїса, званого Великий бір. Причина пожежі невідома.

Нові стациї телеґрафічні з обмеженою службою денною отворено з днем 8-го червня с. р. в Заболотові і в Залучи (двóрець), повіта снятиньского, при істнуючих там урядах почтових.

Залив. З Еденбурга на Угорщинї доносять: В лїчебній місцевости Коберсдорф, положеній в замкненій горами кітлинї, лучило ся сими днями страшне нещастє. В наслїдок великих дощів прибула з гір така маса води в долину, що мешканцї не мали часу ратувати ся. Потоки плили з елементарною силою, вдирали ся в доми, і нищили все, що на дорозї стрітили. Навіть тяжкі мости не змогли сперти ся тій силї. Більша часть місцевости стоїть під водою. Приступу до сего нема, а телеґраф туди не йде, тому ще не знати, як велика шкода. Правдоподібно потонуло 12 осіб. Витягнено з води коло Вельтерсдорф колиску з живою дитиною. Війско пійшло на ратунок до Каберсдорфу.

Війт убийчиком. Gazeta Kołomyjska доносить, що до коломийского суду карного спроваджено сими днями війта Івана Олеьюка, заступника війта і двох присяжних з Королївки підозрілих о убийство кольонїста Кароля Франка, котрого знайдено неживого і страшно покалїченого коло коршми королївецкої. На старшину громадску впало підозрінє длятого, бо при нїм знайдено тяжко побитого дїда, а той, прийшовши до себе, оповів, що старшина громадска напала его в ночи, оббила і зрабувала у него 31 зр.

Спрага зрадницею. До шинку Мехля Ахта при ул. Янївскій у Львові добув ся в ночи дня 10. с. м. вікном Мартин Коздра, розбив шуфляду і забрав з неї около 17 зр. готівкою, а крім того взяв з комнати кожух і одїнє вартости около 50 зр. Забравши ті річи вже мав виходити з шинку, коли, почувши сильну спрагу, вернув ся і випив цїлу фляшку горівки. Наслїдок був такий, що на місци заспав і рано найдено его на лавцї, спячого при украдених річах і з порожною фляшкою в руцї.

Сензацийне самоубийство притрафило ся сими днями на однім пороходї. Професор Наш, шеф департаменту для висших шкіл індийских, вертав власне до Анґлїї і нагло скочив з покладу в море. Се зробив він мабуть в приступі божевілля. З ним потонули дорогоцїнности в вартости 600.000 зр., котрі він на собі мав.

КНИГАРНЯ

НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМЕНИ ШЕВЧЕНКА

у Львові, улиця Академічна ч. 8,

продає слїдуючі книжки:

	зр.	кр.
Др. Огоновский: Історня рускої лїтератури II. 3 зр., III. ч. 1 і 2 — 4 зр., IV. 1 зр, а том I.	3	—
— Studien auf dem Gebiete der ruth. Sprache	1	50
Кулїш. Шекспірові твори перекл. ч. 1.	1	—
— Чорна Рада, повість	—	80
Юрій Федькович. Повісти і оповіданя	—	20
Іван Нечуй. Повістки і оповіданя . .	—	30
— Сьвітогляд українського народа .	—	30
— Кайдашева сїмя, повість	—	5
— Навіжена, повість	—	50
— Над чорним морем, повість	—	20
— Хмари, повість	1	90
— Причена, повість	1	50
— Микола Джеря, повість	—	80
— Поміж ворогами	—	50
— Попались	—	10
Ом. Партицкий. Провідні ідеї в письмах Тар. Шевченка	—	35
Вас. Ріленько. „Іфіґенія в Тавриді“, драма	—	30

ЛІТЕРАТУРНЕ ТОВАРИСТВО

„РУСКА БЕСІДА“

в Чернівцях,

улиця Петровича число 2,

має на складі:

„ІЛЮСТРОВАНУ БІБЛІОТЕКУ“

для молодїжи, міщан і селян, редаґовану Омеляном Поповичем

року 1886, 1887., 1888., 1889., 1890., 1891, 1892 1893., 1894., по **1** зл. **20** кр. за рочник, а всї **9** разом за **9** зр.

З пересилкою почтовою 9 зр. 30 кр.

СИЛА КНИЖКИ

або

о просвітї народній.

Під таким заголовком вийшла брошура в Чернівцях

написана

учителем Дарієм Нігуляком.

Цїна 25 кр., з пересилкою 27 кр. — Замовляти можна в редакциї »Буковини«.

Tinct. capsici compos.

(Pain expeller)

приладжена в аптицї Ріхтера, Прага, загально звісне втиранє, лагодить біль, можна дістати по цїнї 1.20 зр., 70 кр. і 40 кр. за фляшку майже в кождій аптицї. При закупнї треба дуже уважати і брати фляшки лише з охоронною маркою „котвиця“ за **правдиві**. Центральна розсилка: **Ріхтера аптика під Зол. Львом, Прага.**

„ДНІСТЕР“

товариство взаїмних обезпечень

у Львові,

улиця Валова ч. 11,

заснованє на підставі концесиї ц. к. міністерства справ внутрішних з дня 9. грудня 1891. р. ч. 22751, розпочало свою діяльність дня 15. н. ст. вересня 1892 р.

„Днїстер“, опертий на засадї взаїмности своїх членів, обезпечає всяке майно движиме і недвижиме против шкід огневих під найприступнїйшими услівями і почислює можливо найнизші премії.

Всякі шкоди лїквідують ся і виплачують ся сейчас по пожарі.

Зголошеня о удїленє аґенциї в місцевостях, де нема аґентів „Днїстра“, принимають ся.

Чума горілчана.

Сумна історня для перестороги і науки бідним і богатим, старим і молодим переповів і тверезим руским читальникам присьвятив **Омелян Попович.** Книжка ся має **80** сторін і коштує **20** кр., почтою **25** кр.

Видає і за редакцию відповідає Осип Маковей.

З друкарнї Г. Чоппа.

BIBLIOTEKA UNIWERSYTECKA KUL